

Giây phút thiêng liêng trên quần đảo của Tổ quốc

TẬN THẤY MỘT DI SẢN Ở TRƯỜNG SA

Bài và ảnh: **LÊ NGỌC NĂM**

Khi chúng tôi thực hiện bài viết này cho số *Tạp chí Thế giới Di sản Xuân Kỷ Hội 2019*, cũng là thời điểm các chuyến tàu cuối năm đang vượt ngàn hải lý ra với Trường Sa. Có mai, đào, quất... Có chè mạn, bánh chưng, có thực phẩm tươi sống là gà, lợn, rau thơm, lá gói bánh từ khắp các vùng miền gửi ra nơi đảo xa. Có cả quà và nghĩa tình của đông đảo kiều bào từ các quốc gia trên thế giới cùng hướng về biển đảo Việt Nam. Cũng chỉ mới đây, dịp tháng 4-2018, hơn 70 kiều bào đại diện cho các quốc gia và vùng lãnh thổ đã trực tiếp đặt chân lên các đảo và điểm đảo, nhà giàn DK.

Xin được ghi lại dưới đây những câu chuyện mà chắc quân và dân trên các điểm đảo sẽ còn nhớ mãi.

Câu chuyện 1: Cây bàng vuông phát lộc ở trời Âu

Bàng quả vuông là một đặc sản từng chỉ riêng có ở Trường Sa, là một trong ba loài cây đã được công nhận là cây di sản Việt Nam, gồm: bàng vuông, phong ba và mù u. Riêng với cây bàng vuông, nó có sức sống mãnh liệt nhờ vào bộ rễ chùm và có rễ cái làm cọc đã sớm thích nghi với đất cát sỏi đá và nước biển mặn mòi.

Trung tá Lê Văn Tiến, nguyên Đảo trưởng đảo Trường Sa Lớn giai đoạn 1978-1987 kể lại: “Vào năm 1979 bộ đội đi tuần tra thấy quả lạ to bằng chiếc ấm pha trà có bốn cạnh hình vuông, màu vàng ố trôi gần đảo. Kíp trực đã vớt lên, ươm trồng và chăm sóc ngay trên đảo. Cây con khỏe mạnh, phát triển rất nhanh trở thành kiểu dáng quần tụ với bộ rễ chùm trên mặt cát, rễ cọc ăn sâu thích ứng với thời tiết khí hậu khắc nghiệt nơi đảo xa. Kỳ lạ hơn nữa, lá bàng to và dày, hoa quả lạ đẹp chưa từng thấy ở đâu có”. Cây bàng vuông được các chiến sĩ và nhân dân gọi tên theo kiểu tượng hình từ đó. Và nhiều năm gần đây, khi bàng được chiết cành, được nhân giống từ hạt đã làm xanh thêm khắp các đảo, điểm đảo của quần đảo Trường Sa. Thật tự nhiên thôi, bàng Trường Sa trên có tên nữa: *Cây Cột mốc, Cột mốc chủ quyền biển đảo Việt Nam*.

70 kiểu bào và gần hai trăm người từng nhiều năm làm việc, sinh sống ở ngoài nước về với Trường Sa đều xác nhận chưa thấy quốc gia và vùng lãnh thổ nào mà họ sinh sống có loài cây như cây bàng vuông của Trường Sa.

Các kiểu bào ai cũng muốn có được hạt giống hoặc cây con bàng vuông đem về trồng kỷ niệm nơi

Quả bàng vuông

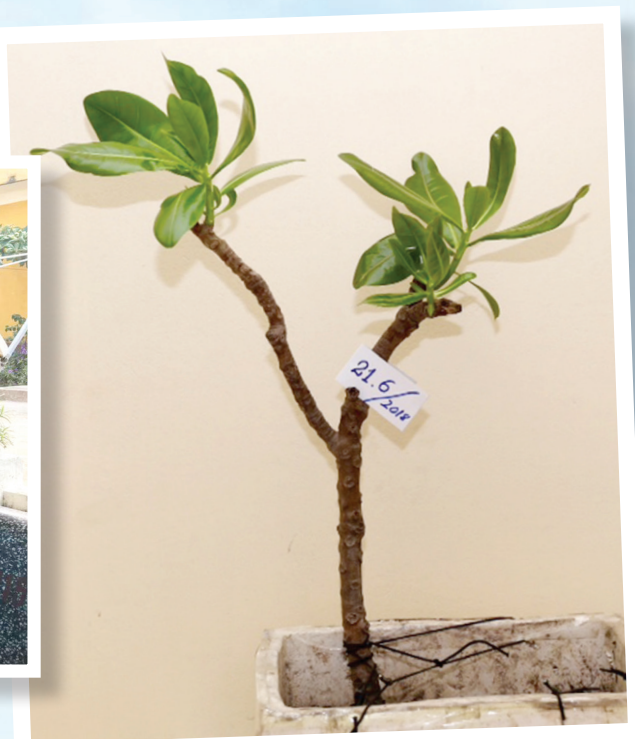
quê hương thứ hai của mình. Ông Nguyễn Xuân Trường, Ủy viên BCH Hội người Việt Nam tại Slovakia khi nhận hai trái bàng già từ tay các chiến sĩ trên đảo Song Tử Tây đã nói trong nhật nhòa nước mắt: “Tôi sẽ kể về sự tích cây chủ quyền, kể chuyện về các anh dưới tán bàng vuông, nơi đầu sóng ngọn gió canh giữ đất trời Tổ quốc cho bà con bên ấy”.

Bà Nguyễn Thị Thu Hà và ông Phạm Việt Dũng, hai doanh nhân tại CH Séc có kiểu bày tỏ với cây cột mốc rất khác. Họ đã lưu lại những bức ảnh của bộ đội, những buổi họp, liên hoan hay sinh hoạt văn nghệ dưới tán bàng và không quên ghi lại địa chỉ gia đình các anh. Chỉ với mục đích, về đất liền sẽ đến các gia đình họ để gặp thân nhân những người lính đảo khỏe... “Chứng minh thư” để họ đi gặp gỡ và thăm hỏi chính là clip, là hình ảnh, là những trái bàng vuông.

Người viết bài này được hai kiểu bào tại CH Séc nhờ chăm sóc cây bàng vuông (chiết cành mang về từ Trường Sa) chừng hơn một tháng tại Hà Nội. Chính chủ nhân của cây cũng ngỡ ngàng, khi bàn giao cây bàng vuông được ký tên và chụp dấu bưu điện Trường Sa ngày 26-4-2018 nay đã đâm chồi nảy lộc. Chia tay, chị Nguyễn Thu Hà chỉ nói: Không chỉ chị, ông Dũng, ông Trường mang bàng vuông về quê hương thứ hai của mình. Nhất định bàng vuông, “thương hiệu” của Trường Sa sẽ phát lộc khắp Âu Á từ những chuyến tàu nặng tình nghĩa yêu thương này.”

Đại diện Hội Người Việt Nam tại Slovakia nhận trái bàng già từ tay các chiến sĩ trên đảo

Cây bàng được ươm giữ tại Hà Nội đến ngày 21-6 thì được giao lại cho chủ nhân mang về nơi lập nghiệp ở trời Âu

Câu chuyện 2: Trường Sa ơi, cặp tóc, khoá quần, khuy áo còn han không?

Kiểu bào và hơn hai trăm vị khách thăm, tìm hiểu thực tế và làm việc ngoài Trường Sa ít ai dùng chữ “ra Trường Sa”, họ bảo đây là “về Trường Sa, về đất mẹ”. Tính trong 7 năm gần đây đã có hơn 400 lượt kiểu bào đặt chân lên quần đảo. Đi tàu lớn, tàu nhỏ và có cả những con tàu lớn và hiện đại nhất khu vực Đông Nam Á do chính người Việt tự đóng. Vào các đảo, điểm đảo, nhà Giàn...đều đi bộ và đúng là vừa đi vừa chạy thì mới thăm hỏi, làm việc và trao quà được nhiều nơi, nhiều người. Phút dừng chân trên ở đảo Phan Vinh, bất chợt nhà văn, Việt kiều Pháp, chị Huệ Constant hỏi tôi:

Về Trường Sa lần này anh thấy có những gì đổi khác?

Thay vì trả lời, tôi kể câu chuyện nhỏ tại chính nơi đây, khu nhà dân sinh sống: Buổi trưa khi bà con đã nghỉ sau giờ lao động nhưng rất lạ là các gia đình đều có ti vi, cát-xét nhưng không nhà nào bật. Hỏi ra mới biết linh kiện điện tử và các đồ bằng kim loại hạn cả rồi. Máy móc tịt tịt.

Mang ra một mớ đồ được giữ như là kỷ vật thuở đầu trên đảo gồm khoá quần, cúc áo, cặp ba lá, nơ tóc... chị Ngân cho hay, những thứ này đều đã hạn rỉ, không còn dùng được. Theo chị, thời kỳ đầu chưa có kinh nghiệm nên chuyện nhỏ cũng làm khổ mình. Là những chiếc khuy áo con bằng sắt mạ, những chỗ gấp, chỉ vài lần mặc là hạn, gãy. Các chị đã phải thừa khuy đơm cúc, mấy chiếc quần bò của anh đi biển, tháng nào cũng phải thay khoá hoặc đơm lại cúc cho chắc (!)

Mới có chuyện,

Mỗi lần có tàu ra Trường Sa bao giờ cũng có những phần quà “tế nhị” đính kèm. Là áo con cho các mẹ, chắc chắn khuy móc áo bằng nhựa rồi. Phéc-mơ tuya quần cũng nhựa, đủ các cỡ. Cặp tóc, nơ, bươm cho các bé và có cả nhiều hộp xịt RP7 chống hạn rỉ để phun vào các linh kiện điện tử và vật dụng cá nhân bằng kim loại...

Còn đang chăm chú nghe chuyện thì nữ nhà văn Việt kiều, giặt mình sờ tay lên lưng, qua cả vài lần áo chống nắng. Hóa ra, chính chị cũng đang là nạn nhân

của nắng gió mặn mòi sau những ngày lênh đênh trên biển, trên đảo. Chị gọi đó là cú “Pal” kỳ vì chưa từng có trong đời nhà văn đi thực tế...

Đến rồi hôm nay, vẫn con tàu KN491 đang vượt trùng dương ra Trường Sa, bên những thùng hàng tết còn có cả những món quà đủ để hình dung các chị, các mẹ và các cháu học sinh nhận được sẽ xúc động đến nhường nào. Dù đó chỉ là những chiếc khoá quần, áo con, cặp tóc... mãi mãi không hạn.

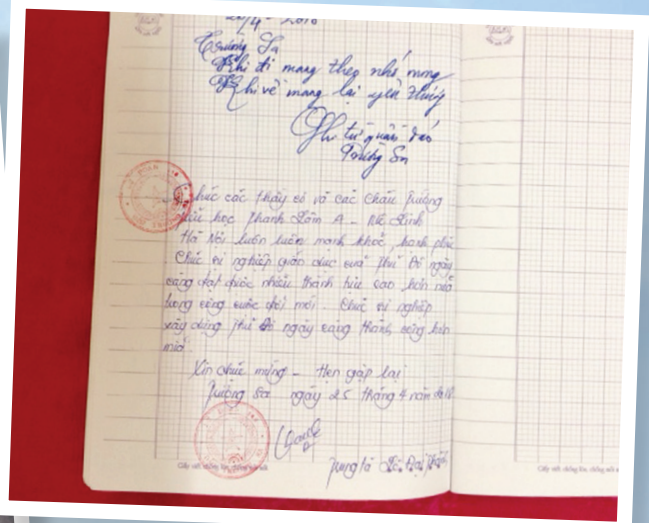
Phó Chủ nhiệm UBNN về Người Việt Nam ở nước ngoài (Bộ Ngoại giao) Lương Thanh Nghị với các cháu thiếu nhi trên đảo

Học sinh Trường Tiểu học Thanh Lâm A, Mê Linh (Hà Nội) ra tận sân bay nhờ PV chuyển thư cho các bạn ở Trường Sa

Học sinh trên đảo Song Tử Tây thích thú đọc thư của các bạn Trường Tiểu học Thanh Lâm A

Và hồi âm về từ Trường Sa

Trên đảo Sinh Tồn

Ông Huỳnh Công Minh (đeo kính, thứ 3, phải sang), UVBCH Hội Người Việt Nam tại Nhật Bản: "Được ra Trường Sa là một ân huệ. Một cơ hội trả ơn với quê hương, đất mẹ"

Câu chuyện 3: Cô "Đá Thị", chị "Trường Sa"

"Đi Trường Sa lúc nào cũng là câu chuyện khó hơn đi tây", nguyên Tổng Biên tập của chúng tôi thường vẫn nói như vậy trong mỗi đợt cắt cử lựa chọn người đi công tác Trường Sa. Khó không chỉ bởi người đi phải có đủ điều kiện về nghề nghiệp và sức khỏe. Khó còn bởi duyệt ai, bỏ ai. Người đi rồi lại muốn đi nữa. Người chưa được đi thì khỏi phải nói rồi, đông lắm và ai cũng quyết "đấu" cho bằng được một lần đi Trường Sa... Với hơn 4,5 triệu kiều bào Việt Nam sống trên khắp thế giới thì chuyện cử các đại diện về với Trường Sa còn khó hơn bội phần.

Ông Huỳnh Công Minh, Việt kiều từng 45 năm sống và nghiên cứu về biển tại Nhật Bản nói thật ngắn gọn trên đảo Sinh Tồn: "Được ra Trường Sa là một ân huệ, là một cơ hội cho tôi hiểu biết và trả

ơn với quê hương, đất mẹ. Được đặt chân lên mỗi đảo, điểm đảo, nhà Giàn là niềm tự hào dân tộc đối với mỗi người".

Còn gì cảm động và thiêng liêng hơn khi họ trực tiếp được mắt thấy, tai nghe những câu chuyện chỉ Trường Sa mới có. Đó là chuyện CCB Lê Hữu Thảo, người từng có mặt trong trận chiến Gạc Ma năm nào đặt tên con trai đầu lòng là Lê Nguyễn Trường Sa. Là cô gái trẻ Phùng Lê Na, dân tộc La Hủ (thuộc nhóm dân tộc rất ít người tại VN) huyện Mường Nhé, tỉnh Lai Châu sau lần ra thăm đảo, khi về sinh em bé cũng đặt tên con là Trường Sa...

Trên chuyến tàu lần đầu tiên chuyên chở số lượng kiều bào nhiều nhất ra với Trường Sa cũng vậy. Hàng trăm tên gọi vốn là danh từ chỉ địa danh, chỉ sự vật, cây cối trên đảo đã được nhận để đặt tên cho con cháu họ, như các tên: Đá Đông, Đá Nam, Đá Thị, Sơn Ca... các loài cây Mù U, Muống Biển, Chủ Quyền...

Ông Nguyễn Xuân Trường (Trường bàng vuông - Slovakia) lần thứ hai ra Trường Sa đã xin cho cháu Đỗ Thuỳ Dương, sinh năm 1993 (cùng quốc tịch) đi cùng, cô gái này đã được chính ông và Hội Người VN tại Slovakia đặt tên gọi Sơn Ca, tên của một đảo thuộc quần đảo Trường Sa hiện nay.

"Còn gì thiêng liêng và ấm áp tình đất nước hơn khi ở trời Âu xa xôi bà cất tiếng gọi cháu là "Đá Thị" ơi!". Bà Nguyễn Thu Hà (CH Séc) đã nói vậy và kể: Gia đình bà định cư ở Séc nhưng các con lại sống ở Mỹ. Năm nào gia đình cũng tham gia các

Thanh bình dưới tán bàng vuông

Hẹn gặp lại nhé Trường Sa

cuộc biểu tình “Vi biển đảo, chủ quyền Việt Nam”, nhưng nhiều lúc cứ xuống đường với hai chữ Việt Nam mà trong đầu cũng không hiểu nhiều ngọn ngành, cụ thể. Giờ đặt chân lên trên mười điểm đảo, được leo nhà Giàn DK, được ngắm nhìn những chiến sĩ Hải quân ngày đêm luyện tập và bảo vệ bà thấy vững tin, cảm phục và luôn muốn kể lại cho con cháu, người thân, những kiểu bào xa quê như gia đình bà.

Chúng tôi cũng muốn mượn lời của Tiến sĩ, nhà văn Trần Thu Dung (Việt kiều Pháp): “Mỗi kiểu bào khi được mắt thấy, tai nghe, được bước chân trên quần đảo Trường Sa những ngày qua đã là một “đại sứ”, đại sứ vì hoà bình khi trở về quê hương thứ hai. Chắc chắn những việc làm, mỗi lời nói của họ có sức lan toả và cùng đóng góp vì một Việt Nam hoà bình, hưng thịnh vững bền”.

Vĩ thanh

Nhìn ông Đỗ Văn Tiểu về từ nước Nga, ngạo nghễ phóng xe đạp trên đảo mà miệng cứ hát vang khúc nhạc *Ca-chiu-sa*, ông Trình Chân Thiện từ Mỹ về chỉ lo làm sao thăm, tìm hiểu về cuộc sống trên đảo nhiều hơn nữa... Ai cũng như chạy đua với thời gian trên đảo. Nhóm Việt kiều Pháp có tới ba đại diện đều lần đầu tiên ra với Trường Sa đã phải chia nhau các phần việc ngay từ khi tàu chưa cập bến. Tiến sĩ, nhà văn Trần Thu Dung lo việc về di sản nói chung và những di sản sống đang hiện hữu. Hoà sĩ

Quý Kiên Henri quan tâm nhiều đến nhà văn hoá, chùa, và màu sắc, cảnh quan trên đảo. Nhà văn Hiệu Constraint thì chỗ nào cũng xông pha, hỏi liên hồi và vẫn như thường lệ đi như chạy mỗi khi tàu ghé điểm đảo...

Các chàng trai và những cô gái trẻ Việt kiều về với Trường Sa luôn mang những tâm thế mới lạ: Nói ít, làm nhiều. Thiết thực và hiệu quả tức thời. Chủ nhiệm *Quy Vi chủ quyền biển đảo VN* tại Hàn Quốc chỉ mới 30 tuổi. Các đại diện kiều bào xứ Kim Chi đã lẫn lộn và đều không ít lần ra đảo. Là Kiên, là Lượng, là Chiến...các bạn đã tự tay lắp đặt và góp phần tạo ra ánh sáng trên các đảo. Là dụng cụ thể thao, sân bóng...với thái độ trách nhiệm và ngập tràn năng lượng...

Nhìn, chứng kiến tình cảm và việc làm của những người con Việt Nam xa xứ ở Trường Sa, mới thấy những trang vàng về lịch sử xây dựng và bảo vệ Tổ quốc cứ ngày một dày thêm, đẹp thêm. *Lòng yêu nước, tinh thần gắn kết và ý chí kiên cường* trước vận mệnh của dân tộc, đất nước là di sản mà cha ông đã truyền lại từ ngàn năm nay trong dòng máu con Lạc cháu Hồng, từ thế hệ này sang thế hệ khác, dù họ sinh sống và lập nghiệp ở nơi đâu.

Đó là thứ di sản vô giá mà tôi đã tận thấy ở Trường Sa. ❖